

OB LETOŠNJEM SREČANJU EMIGRANTOV V ČEDADU

ČEPRAV NAS JE MALO, HOČEMO ŽIVETI Z UPI ZA DOSEGO NAŠIH PRAVIC!

Udeležence je ob koncu praznika razvedrilo Stalno slovensko gledališče iz Trsta s komedijo „Kadar se ženski jezik ne suče“

Tudi letos je bil v soboto, 6. t.m. v Čedadu tradicionalni »Dan emigranta«. V nabito polni kino dvorani »Ristori« je več kot 500 udeležencev, predvsem iz Beneške Slovenije, emigrantov in domačinov prisostvovalo prireditvi, ki je znova pokazala jasno in glasno, kako so beneški Slovenci navezani na ta svoj, danes že tradicionalni praznik, ki se je nekoč začel v skromnih prostorih kulturnega društva »Ivan Trinka«, danes pa se je že prerastel v mogočno manifestacijo beneškoslovenske misli, zavednosti in prisotnosti v največji gledališki dvorani.

Program je pričel zbor »Višarski zvon« iz Kanalske doline, nato pa je prvi spregovoril župnik iz Gorenjega Tarbija Emil Cenčič, ki je dejal:

«Z velikim veseljem vas pristočno pozdravljam v imenu domačih duhovnikov okoli lista »Dom«. Z zadovoljstvom ugotavljam, da ste tudi letos prišli v velikem številu na naš »Dan emigranta«.

Letos imamo tri lepe priložnosti za praznovanje: 25. januarja bomo obhajali 110. obletnico rojstva msgr. Iva-

na Trinka, najbolj imenitnega beneškega človeka, zaslužnega duhovnika, ki je posvetil vse svoje življenje Benečiji in katerega spomin postaja vedno bolj živ med nami. Danes smo srečni, da imamo prvikrat med nami naše slovenske brate iz Kanalske doline, ki nas bodo razveselili s svojim pevskim zborom »Višarski zvon«. Vsi poznamo njihove prijetne kraje z vsakoletnih romanj na Sv. Višarje. Srčno jih pozdravimo in voščimo tudi za naprej obilo sodelovanja in bratskih srečanj z njimi, da bi se še globlje medsebojno spoznali. V naši Benečiji, pod Ažlo, so odprli tovarno. Upamo da predstavlja začetek tiste politike, ki bo končno preskrbel ljudem delo doma.

Pri vseh teh treh lepih priložnostih ostaja v naših srcih velika bolečina, ki nas ne more pustiti pri miru, in to je tista rana, ki nam pije kri in življenje v Benečiji, to so naši emigranti, ki odhajajo za kruhom v tujino. Vsi ste prebrali rezultate ljudskega štetja. V desetih letih, od 1961 do 1971 se je znižalo število naših ljudi v sedmih ob-

činah, od 14.293 na 9.643. V desetih letih nas je v Benečiji kar za 4.650 manj. To so strašne številke, ki pričajo kako se praznijo naše vasi.

Kam bomo prišli, če pojde tako naprej? Marsikdo že misli in se toláži, tudi med oblastmi, da se bo v nekaj letih naša Benečija izpraznila in da bodo naše vasi postale kakor muzeji. Upajo, da bodo tako rešena vsa naša vprašanja, posebno etnična, ker ne bo več ljudi. Proti temu krivičnemu mišljenju in nečloveškemu upanju se upiramo z vso silo, ker smo prepričani, da naš narod ne sme in ne bo izumrl.

Četudi nas je majhna peščica, bomo kakor v preteklosti premagali vse sile, ki nas hočejo uničiti, če bomo združili naše moči».

Drugi govornik je bil predsednik kulturnega društva »Ivan Trinka« Izidor Predan, ki se je najprej zahvalil vsem udeležencem srečanja, potem pa je nadaljeval:

«Kot je naša navada, že dolgo let, na tale dan, smo se tudi danes zbrali, da bi skupaj preživeli nekaj veselih ur in pregledali, kaj smo napravili za našo skupnost od zadnjega srečanja dalje. Lansko leto smo slišali žalostno novico, da so za božične praznike zaprli tovarno v Cemurju in vrgli na cesto 27 delavcev. Prav tako kot obsojamo tiste, ki so krivi za zaprtje tovarne, tako radi danes pohvalimo one, ki so pomagali, da je zrasla nova tovarna pri Mostu sv. Kvirina. Toda s tem naša vprašanja še niso rešena. Nasprotno. Če vzamemo statistike v roke, bomo videli, da nazadujemo namesto, da bi napredovali».

Predan je nato govoril o rezultatih ljudskega štetja in navajal trditve videmskega »Gazzettina«, da je položaj v Benečiji zaskrbljujoč.

«Naša dolžnost pa je, da povemo, zakaj so spremenili

rezultate štetja pred deseti leti in zakaj smo prepričani, da ni bilo popolno niti lansko štetje.

Občine prejemajo od dežele in države manjše prispevke za vsakega občana, ki je vpisan v rezidenčne knjige. Več ljudi kot je vpisanih, več prispevkov prejmejo. Zato upravitelji sodijo, da je v njihovem interesu, če dokažejo visoko število prebivalcev. Kar jim daje dežela, je zelo malo, komaj za papir. Občinski voditelji so torej iskali mušice, izgubljali pa konje. Zavoljo tega dežela in druge oblasti ne poznajo resničnega položaja in zato tudi niso mogli vedeti, da je tako hudo pri nas in zato tudi niso ničesar ukrenile.

Naši ljudje so šli po svetu, univali so v belgijskih rudnikih, na gradbiščih v Švici, Franciji in v Nemčiji ter v kanadskih gozdovih. Če so oblasti vprašale naše upravitelje, kako gre pri vas, so jim odgovarjali, da je vse po starem in da ni nič novega, tako kot v Remarqueovi knjigi.

Nekateri ljudje so nam večkrat očitali, da je na »Dnevu emigranta« prisotna politika. Seveda je prisotna, vse je politika, politiko počenja tudi gospodar in gospodinja v hiši, v družini. Če ji da manj denarja za kuhanje, je to slaba politika, če ji da več denarja, je to boljša politika. Politika je razglašala naše ljudi po vseh deželah sveta, politična je naša zahteva, naj se čimprej vrnejo domov, da bodo služili kruh pri svojih družinah. Med dvema politikama je treba spoznati, katera je boljša: ali tista, ki jih hoče obdržati doma.

Malo nas je ostalo. Ali hočemo hoditi po poti, ki nas pelje v smrt, k uničenju naše skupnosti, našega jezika, naše kulture ali pa bomo združili vse naše moči, da bomo živeli in da bo z nami živ rod kakršen je današnji, z vsemi pravicami, ki so za-

pisane in ki tudi niso zapisane.

Veseli smo bili lanske spomladi, ko nam je špeterska občina dala na razpolago šolsko učilnico na učiteljski učeni slovenskega jezika. Prepričani smo bili, da smo odprli novo stran v naši zgodovini, sad medsebojnega razumevanja in spoštovanja. Žal je to naše upanje trajalo malo časa. Za drugi tečaj slovenskega jezika so se zbrali župani in se pogovorili. »Če je uspel prvi tečaj, drugi ne sme uspeti!« so sklenili in nam učilnico odpovedali. S smešnim odgovorom nam jo je odklonilo tudi videmsko šolsko skrbništvo, kakor da bi ne vedeli, kaj se skriva za vsem tem.

Toda mi ne bomo odnehali z bojem za naše pravice. Naši otroci, kot vsi otroci na svetu, imajo pravico, da se učijo v materinem jeziku. Prav tako imajo naši delavci pravico do dela na svoji zemlji. Ker pa nihče ničesar ne podari, se je treba boriti. Združeni se moramo boriti za naše pravice, da bomo zgradili našo deželo pravičnejšo in bogatejšo».

Predstavniki Društva beneških izseljencev Ado Kont pa je rekel:

«V imenu društva želim prinesiti kot delavec delavcu in kot emigrant emigrantu, topel pozdrav vsem vam, ki ste se tu zbrali in pa našim ljudem in emigrantom po svetu, ki hranijo v srcu ljubezen do svoje zemlje.

Zbrali smo se, ker čutimo, da smo bratje, ker čutimo, da v nas bije eno srce, ker živimo v ljubezni in delu za dosego pravic v naši lepi Beneški Sloveniji.

Kolikokrat po svetu smo sanjali o naši zemlji, kako srčno smo se razveselili, ko smo slišali govoriti po naše, po slovensko. Zato danes hočemo izpričati vsemu svetu zvestobo našemu rodu in jeziku, ki je od rojstva naš vsakdanji kruh.

Odšli smo kot mladi, pogumni delavci po svetu, da smo zaslužili kruh za naše družine. Nismo se zbalili težkega dela v rudnikih v Belgiji, v tovarnah v Franciji, Švici in Nemčiji, in danes nas ni strah biti Slovenci, ki živimo po lepih dolinah naše drage Benečije. Zato je današnji dan emigranta praznik naših src, je dan naše vere v pravico, je dan naših zahtev do dela in kruha na domačih tleh, je klic vseh nas, ki želimo spoštovanje našega jezika in boljše prihodnost našim dolinam in vsem.

Kolikokrat je bila naša dobra in poštena Benečija bičana in križana, ker smo bili premehki, ker nismo znali reči kruhu kruh, ker nismo znali pogumno braniti jezika naših mater! Toda danes skupno potrjujemo, da smo in da bomo!

Zatorej, bratje, bodimo trdni, ker je naša pot prava. Mi, emigrantje, pa bomo še naprej delali po vseh krajih sveta, da bodo še drugi narodi spoznali, kako smo spoštovani na rojstni zemlji. Trudili se bomo, da bodo vsaj naši sinovi lepše živeli na naši prelepi zemlji».

Naslednji del programa, sestavljenega iz recitacij, sta napovedovali mlada absolventka slovenskega učiteljskega iz Goriče, Marija Vižintin iz Dolenje Mjere in Silvestra Markolini iz okolice Praprotnega, ki hodi v tretjo nižjo srednjo šolo v Gorici.

Recitali so Viviana Zuodar »Sol Furlan«, Edo Drekonja je recital pesem Ada Konta »Naš zvon«, Marko Predan je predstavil pesem Franceta Balantiča »Sen o vrnitvi«, Adrijano Stulin je recital pesem Emila Cenčiča »Rad bi ukradel«, Viviana pa je zaključila s Kosovelovo »Vidim te, mati«.

Pevski zbor »Rečanj« je pod vodstvom Rina Markiča nato zopel nekaj pesmi.

Prireditve je zaključilo Stalno slovensko gledališče iz Trsta z Rabadanovo komedijo »Kadar se ženski jezik ne suče«. Delo je bilo rahlo dialektalno obarvano, lektorsko delo pa je opravila Iris Bataino. Z njim je gledališka hiša že nastopila na Tržaškem in Goriškem ter v Trbižu. Pred dvigom zastora, ga je v narečju obrazložil občinstvu Mario Lavrenčič. Občinstvo je z zanimanjem spremljalo izvajanje gledališčnikov ter jim z aplavzi izreklo zaslužno priznanje.

Ob koncu še vest, da pripravljata Stalno slovensko gledališče za konec februarja turnejo v Belgijo, k rudarjem v Muro, kjer jih je največ zaposlenih in kjer jih je tudi največ izgubilo življenje. Na prireditvi bodo nastopili z igro »Kadar se ženski jezik ne suče«, z zborom »Rečanj« iz Ljes ter z recitatorji.

V NOVO LETO

Spet smo obrnili zadnji list starega koledarja in odprli list novega koledarja za leto 1973. In kaj nam vam, kot je običaj ob novem letu, to pot obljubimo, kakšni so naši načrti za novo, 73 leto?

Ce smo bili že doslej, dolgo vrsto let optimisti, pa tudi trmasti hkrati, bomo takšni ostali tudi v novem letu, vendar za spoznanje bogatejši in zrelejši.

Spet bomo ponovili želje, ki smo jih ponavljali že vrsto let v upanju, da se bodo morda vsaj letos delno izpolnile. V mislih imamo predvsem naš najhujši problem, to je problem delovnih mest za naše roke na domačih tleh. Zato upamo, da bo morda letos le malo bolje glede tega in da bo vsaj izseljevanje manjše, saj prav zaradi pomanjkanja dela odhajajo naši ljudje na tuje po drobitno vsakdanjega kruha.

Prav tako upamo, da se bo tudi v letošnjem letu povrnilo domov, če že ne za stalno, pa vsaj za pomembnejše praznike, čim več emigrantov, da bi leti ne pretgali vezi z domačo streho in da bi vsaj za družinske praznike oživele naše doline in vasi po hribih.

Naše upanje je letos

uprto tudi v tako imenovano čedadsko industrijsko cono, od katere pričakujemo, da bodo na njej zrasle nove tovarne, ki naj bi zaposlile naše ljudi. Isto upanje gojimo tudi za Nadiške in druge doline Beneške Slovenije, kjer naj bi zrasla nova industrija in da bi se ne pojavljali spet primeri zaprtja tovarne tako kot v Cemurju.

In končno, najbolj vroče pa si želimo, da bi naš materin jezik, slovensčina, končno našel pot tudi v naše šole, za kar si, to moramo priznati, vztrajno prizadevamo in se bomo rimo že desetletja. Zavedamo se, da bo ta boj še težak in dolg, vendar nismo pripravljeni v tem pogledu niti popustiti niti odnehati.

Naša zadnja želja v tem letu pa je usmerjena tudi v to, da bi naši tečaji slovensčine, ki so se tako uspešno začeli in bili tudi presenetljivo številčno obiskani, dobili ustrezne prostore ter da bi nam ne delali toliko nevšečnosti, kot so jih nam doslej.

Vse to in še marsikaj so naši načrti in želje za leto, ki je pred nami. Nismo izgubili niti optimizma, niti upanja, to pa nam daje pogum, da bo nekaj naših načrtov in želja vseeno uresničenih v letu 1973.

Pogled v nabito polno dvorano ob tradicionalnem srečanju emigrantov v Čedadu

IZPOD KOLOVRATA

Važni sklepi komunskega konsila

Podpora emigrantom

Grmeški komunski konsil se je tokrat spomnil tudi emigrantov - povratnikov, ki se ta zadnja leta v čedalje večjem številu vračajo zopet pod rodni krov. Ti povratniki so nekako kot ptički brez gnezda, če so bili dosti let od doma in so medtem časom pomrli oče in mati, ki sta držala domačijico pokonci. Naveličani tujine, morda z malim penzionom, so se vrnili spet na tisto krpico «fazzolet» zemlje, ki so jo zapustili in podedovali po starših. Spet jo bodo obdelovali z ljubeznijo, kot nekdaj, in na njej umrli. Morda bodo mlajši dobili tudi

kakšno zaposlitev v Čedadu, Manzanu ali kje drugje. Upanje jim ni ugasnilo. Prišli so domov, nekateri s prihranki trdega dela v tujini,

IZ KRNAHTSKE DOLINE

Umrli je Vigi Tomasino iz Brezij

Vso našo okolico je globoko prizadela žalostna vest, da nas je za vedno zapustil 41-letni Vigi Tomasino, Uhan po domače, doma iz Bon pri Brezjah. Hudo nam je, ker je moral umreti tako mlad, še poln dobre volje

nekateri pa tudi potrebni podpore. Komun misli tudi na te zadnje. Na zadnjem zasedanju konsila so sklenili, da bodo «no marc» zvišali «špeze», da bodo pomagali emigrantom.

Dosti seveda ne bo, a za prvo silo bo že nekaj. Ob zaključku zasedanja so tudi sprejeli odstop Maria Rutarja, ki je bil konsilir pri komunski ustanovi za asistenco, na njegovo mesto pa so izvolili Atilija Vogriča.

IZ NADISKE DOLINE

Za vodovod in cesto v Črnem vrhu

V Črnem vrhu, ki je za Matajurjem najvišje ležeča vas v Beneški Sloveniji, trpijo že dolgo let zelo veliko pomanjkanje pitne vode. Ko smo jih lani obiskali, so nam domačini kazali steklenice mineralne vode, ki so jih morali seveda drago plačati, če so se hoteli po trdem delu pod žgočim soncem na senoženih odjezati. Odpirali so pred nami tudi vodovodne pipe, a iz njih ni pricurljalo niti kapljice. Enako je bilo tudi pri vaški «fontani». Te dni pa je prišla na komun dobra novica. Ministrstvo za javna dela je v ta namen na podlagi novega zakona št. 912 dodelilo 12 milijonov lir. Z delom bodo pričeli na pomlad.

Pa še druga dobra novica za Črno vršane. Ministrstvo je poleg omenjene podpore dodelilo podboneškemu komunu tudi 25 milijonov lir za ureditev ceste, ki vodi iz doline v Črni vrh. Cesta sicer ni stara, a delali so jo tako počasi, v «tokih» in toliko let, da se je vse delo sproti podiralo. Sedaj bodo vse to popravili in kjer je potrebno, bodo zgradili tudi oporne zidove, da bodo preprečili trganje zemlje in snežnih plazov, ki dostikrat onemogočajo promet in ostaja Črni vrh, včasih tudi po več dni, od sveta odrezna vas.

SPREJETE OSTAVKE PODBONEŠKEGA ŽUPANA

Kot smo že zadnjič poročali, je podboneški župan Luigi Dorboló podal ostavke

iz zdravstvenih razlogov. Konsil, ki se je sestel ob koncu leta, je ostavko sprejel in sklenil, da bodo izvolili novega župana na prvem zasedanju, to se pravi, verjetno še ta mesec.

Ob zaključku zasedanja so se odborniki in konsilirji zahvalili županu za požrtvovalno in težko delo, ki ga je opravljal.

Na istem zasedanju je konsil odklonil predlog, da bi komun Podbonešec stopil v tajniški konzorcij skupno s komunom Sovodnje.

DINO JERSET SKORAJ ZMRZNIL

V čedadski špitau so morali peljati 55-letnega Dina Jerseta iz Špehonj, ker je padel čez škarpato, ko se je vračal domov ob desnem

bregu Nadiže. Bila je zelo mrzla noč in mož bi prav gotovo zmrznil, če ga ne bi našli pravočasno. Poleg hude «polmonite» je pri padcu dobil še dosti težkih poškodb po vsem telesu. V videmski špitau je bil prepehlan v zelo kritičnem stanju.

SMRTNA KOSA

V videmskem špitau je umrla 87-letna Antonija Juretig vd. Puller. Pokopali smo jo na domačem pokopališču v Landarju dne 6. januarja.

V čedadskem špitau je umrl 62-letni Antosio Cendon. Dobil je pljučnico in sedaj so v teku preiskave, če ni mogoče njegova nenadna smrt posledica prometne nesreče, ki jo je utrpel pred kratkim.

CEDAD

Čedadsko industrijsko področje bo dobilo še eno novo fabriko

Te dni so se sestali pod predsedstvom inž. Bertolija številni industrijalci videmske pokrajine, da so na široko razpravljali o odprtju še ene nove fabrike, ki bo zaposlila dosti ljudi.

Ta nova metalmehanična industrija bi bila lahko na ozemlju industrijskega konzorcija, ki ima vse pogoje, da se še bolj razvije: ceste, železnice, močan električni tok, gas in dosti domače delovne sile, ki sedaj odhaja, posebno iz Nadiških dolin, v inozemstvo.

TUDI LETOS SO SE SPOMNILI PADLIH PARTIZANOV

Dne 17. decembra je poteklo že 28 let, kar so Nemci in nacifasisti ustrelili na športnem igrišču, danes imenovano «Martiri della libertà», osem partizanov.

Ob tej priliki je tudi letos, kot vsa leta, komunska administracija skupno z ANPI (Associazione nazionale partigiani italiani) pripravila spominsko proslavo za padle borce, katere so se udeležili številni predstavniki lokalnih in pokrajinskih oblasti. Na športnem igrišču, kjer je vzdana spominska plošča, so položili lovorov venec in šopke cvetja.

SV. LENART

UMRL JE BIVSI ŽUPAN GIUSEPPE PODRECCA

Po dolgi bolezni je umrl 75-letni Giuseppe Podrecca iz Škrutovega. Rajniki je bil zelo poznan po vsej okolici, ker je bil župan šenlenarškega komuna od leta 1948 do leta 1952. K zadnjemu počitku so ga spremili številni vaščani, predstavniki komunskih oblasti in prijatelji iz širne okolice.

Svojcem nepozabnega rajnjake izrekamo naše globoko sažalje.

SV PETER

Razširili in modernizirali bodo dom za stare ljudi

Dom za stare in onemogle, v katerem biva danes od 50 ljudi, bodo razširili in modernizirali. Zgradili bodo novo dnevno sobo, v kateri bodo preganjali dolg-

čas osamelih starčki, in obnovili stare prostore.

Precej prispevka za zboljšanje Doma je dal g. Sirch Renzo iz Vidma, ostalo pa bo krila dežela. Vse skupaj bo stalo okoli 50 milijonov lir.

POROKA

Poročil se je naš vaščan Renato Sittaro z Lauro Mulloni iz Čedada. Prijatelji jima želijo dosti sreče na skupni življenjski poti.

NAŠI DRAGI RAJNKI

IZ KOMUNA REZIJA: 72-letna Anna Siega;

IZ KOMUNA TIPANA: 41-letni Luigi Tomasino iz Brezij, 61-letni Arturo Blasutto;

IZ KOMUNA NEME: 46-letni Gildo Mattiuzza;

IZ KOMUNA AHTEN: 75-letni Giovanni Pelizzo;

IZ KOMUNA FOJDA: 72-letna Giulia Sgualdino vd. Toso, Luigi Grimaz iz Podklapa (Canal di Grivò);

IZ KOMUNA PODBONEŠEC: 64-letni Giuseppe Floram, 62-letni Antonio Cendon, 87-letna Antonia Juretig vd. Puller;

IZ KOMUNA SV. PETER: 69-letni Antonio Flaibani, 71-letna Marta Sittaro por. Birig, 83-letna Maria Venturini vd. Venturini;

IZ KOMUNA SV. LENART: 88-letna Maria Simaz vd. Predan, 75-letni Giuseppe Podrecca iz Škrutovega, 89-letna Agostina Mugnaini, 60-letna Antonia Terlicher;

IZ KOMUNA SREDNJE: 66-letna Maria Stulin por. Ballus, 70-letna Pierina Crainich vd. Vogrig;

IZ KOMUNA DREKA: 45-letni Valerio Tomaseti;

IZ KOMUNA GRMEK: 67-letna Maria Gus vd. Gus, 73-letna Giulia Jurman por. Trusgnach;

IZ KOMUNA PRAPOTNO: 49-letni Basilio Balloch.

IZ KOMUNA TAVORJA: 75-letni Angelo Rieppi, 46-letni Alfredo Sgubin, 32-letni Danilo Premari;

Vsem sorodnikom naših dragih umrlih izrekamo globoko sožalje.

Koncert slovenskih božičnih pesmi v Lesah pri Klodiču

Na Štefanovo, to je 26. decembra, so v cerkvi Marije dobrega sveta priredili koncert slovenskih božičnih pesmi. Koncert sta organizirali kulturno društvo «Rečanj» iz Les in župnijski svet iz Les, sodelovali pa so pevski zbor «Rečanj», ženski zbor iz Topolovega in šenlenarski mešani pevski zbor. Osnovnošolski otroci iz Klodiča, Gorenjega Trbilja in Topolovega so ob tej priložnosti recitali tudi nekaj pesmi.

Cerkev je bila nabito polna domačinov in tudi iz drugih sosednjih vasi. Pevci so zapeli več starih božičnih pesmi in ljudskih pesmi, ki so jih napisali domači skladatelji, uglasbil pa jih je kaplan Rino Markič, ki vodi pevski zbor «Rečanj».

DREŠKI KOMUN PREDVIDEVA TOLIKO DOHODKOV KOT IZDATKOV

Dreški komun, katerega župan je Mario Namor, predvideva v letu 1973 toliko dohodkov kot bo imel izdatkov, to se pravi, danebo prosil podpor za integracijo. Bilanca (bilancio preventivo) ali proračun za letošnje leto znaša 43 milijonov 498.821 lir. V tej vsoti je všteto tudi breme komuna 10% druge faze (drugega leta) del za ureditev turistične ceste, ki vodi v Kras, ki bo koštala 85 milijonov lir, ostale stroške pa bo krila dežela.

DEŽELNA PODPORA ZA CESTO SELCE - TOPOLOVO

Deželno odbornišstvo za javna dela je dalo grmeškemu komunu 45 milijonov lir podpore za drugi lot ceste, ki povezuje Selce s Topolovom. Gradnja te gorske ceste je bila zelo potrebna, saj bo sedaj prihranjenega ljudem dosti truda in časa, ker bodo svoje prideleke lahko

prevažali in ne več nosili na hrbtu. Ker ležita ti dve vasi visoko v bregu, je upanje, da jo bodo obiskovali tudi turisti in tako bodo vsaj ob nedeljah oživele.

V KLODIČU ZAPRLI OTROŠKI VRTEC ZARADI EPATITISA

V Klodiču se je pojavila epidemija vnetja jeter (epatite) in je za to boleznijo zbolelo že 14 otrok, katere so morali poslati v špitau. Ker je ta bolezen huda in nalezljiva, so zaprli in dizinficirali otroški vrtec.

POLEDENELA CESTA JE AVTO VRGLA S CESTE

V čedadski špitau so morali peljati 22-letnega Gina Zuodarja iz dreškega komuna. Ko se je peljal z avtomobilom po dolini Kosce, je bila cesta poledenela in ga je zaneslo v jarek. Dobil je dosti poškodb po glavi in drugih delih telesa, zaradi katerih se bo moral zdraviti najmanj tri tedne.

FOJDA

Ob 70-letnici zadruga in mlekarne

V Fojdi, največji vasi «pedemontane», ki je jezikovno mešan komun, se je vršila priložnostna svečanost ob 70-letnici ustanovitve lokalne zadruga (cooperative) in mlekarne.

Cerimonije so se udeležili sen. Toros, zastopniki deželnih, pokrajinskih in lokalnih oblasti ter številni člani zadruga in mlekarne.

Župan komuna Fojda Toffoletti je prisotnim obrazložil zgodovino zadruga in težko, ki jo je doživela med to zadnjo vojno in da bodo sadove in iniciative tistih težkih časov uživali sedanj in bodoči rodovi, katerih je danes združenih v «cooperativo» več kot pred vojno.

Ob zaključku so podelili zlate in srebrne medalje v spomin padlim in živečim, ki se še danes trudijo, da bi se še bolj ukoreninilo združeno življenje.

Zlato medaljo so prejeli: Eugenio Zani-ustanovitelj zadruga, Antonio Armentaruto, Valentino Bertossi, Emilio Celledoni, Giovanni Del Bianco, Carlo Genero, Domenico Pelizzo, Pietro Picini in Duilio Zani. Drugih sedem medalj so prejeli svojci Giobatte Coisa, Angelo De Luca, Luigi De Luca, Antonino Mulloni, Angelo Picini, Abramo Scubla in Cornelio Scubla.

Srebrne medalje so preje-

li: Eliseo Armellini, Giovanni Cecotto, Cesare Leonardo Cecotto, Eugenio Gabrici, Guido Gandini, Angelo Giavitto, Giuseppe Juri, Luigi Pelizzo, Raimondo Picini, Ugo Roiatti, Guerrino Sgualdino, Emilio Simonitti, Edoardo Spollero in Francesco Zani.

Poleg sen. Torosa so bili prisotni pri podeljevanju medalj tudi deželni odbornik Varisco in župan Toffoletti, deželni odbornik Romano, deželni odbornik Del Gobbo in Tosoratti, ki je prinesel pozdrav v imenu poslanca Bressanija, številni župani in člani deželne komisije za zadrugašništvo.

NADISKA DOLINA - Pogled iz Landarske jame

Sprehod skozi slovensko književnost

Rudolf Maister

Rudolf Maister se je rodil 1874 leta v Kamniku, šest razredov gimnazije je obiskoval v Kranju in Ljubljani, nato častniško šolo (kadetnico) na Dunaju. Kot pehotni oficir je služboval največ po slovenskih krajih in se končno ustalil v Mariboru. Zaradi narodne zavesti so ga avstrijske vojaške oblasti preganjale in zapostavljale. Med prvo svetovno vojno je prebil nekaj mesecev v konfinaciji v Gradcu, nato postal poveljnik črnovojniškega okrožja v Mariboru. V novembru 1918 je v boju z upornimi in stavkajočimi Nemci osvobodil Maribor in rešil severno mejo Slovenije od Radgone do Dravograda, torej Slovenske Gorice in Dravsko dolino, iz vojaških razlogov pa ga je Narodni svet v Ljubljani tedaj imenoval za generala. Naslednje leto je srb-skim častnikom pomagal voditi boje za osvoboditev Koroške, katerih uspeh pa je uničil plebiscit. Od 1923 leta je živel v pokoji v Mariboru, umrl pa je leta 1934 na Uncu pri Rakeku.

Kot pesnik se je Maister poskušal že v gimnaziji, ko je izdajal in urejeval razne rokopisne dijaške liste.

Prva Maistрова zbirka »Poezije« iz leta 1904 vsebuje pesmi, ki vedro, hudo-mušno in samozavestno po-jo o vseskozi srečni ljubezni do dekleta ali pa razodevajo mladostno prešerno in objestno življenjsko občutje. Balade in romance, največ z biblijsko in turško snovjo, posredno pričajo o avtorje-vev svobodoljubju in življenjski radosti.

Tretja skupina pesmi obsega vaspovalske in lju-bezenske pesmi o fantih in vojakih v preprostem to-nu ljudske pesmi; nekatere med njimi so zelo občutene in tudi estetsko uspele (Pomlad, Roženkravt, Lju-bezen, Rožmarin). Zbirko zaključuje vrsta ljubezen-skih in premišljujočih sone-tov. Knjigo je napisal tride-setletni častnik in razodeva življenja željno in prešerno svobodno naravo, ki nazor-sko zametuje tradicijo.

Četrto stoletja kasneje je Maister objavil zbirko »Kiti-je mojih« (1929), ki je v pri-meri s prvo zbirko vsebin-sko bolj prečiščena in zre-la ter izrazno bolj dognana in samostojna. Pesnik tu ni več izpovedovalec ljubezenskih čustev in mladostne objest-nosti, ampak glasnik osvo-bodilnih prizadevanj svoje-

ga naroda in lepote slovenske zemlje. V prvi skupini se vrste bridki vojni motivi: odhajanje fantov na fronto, divji boji in umiranje ob Soči in na Krnu, begunci z otroki iz teh krajev. Drugi ciklus preveva žalost nad izgubljenim Koroško in Primor-sko, ki pa s pričo o zavesti trdoživosti našega ljudstva (Kraški piloti) prehaja v trdno vero v njuno osvobo-ditev v prihodnosti. V tre-tjem delu knjige Maister o-peva slovensko zemljo in sicer njen (tedaj svobodni) vinorodni del, Haloze in Do-

lenjsko: sončna in zoreča poletja, valovita polja in gri-če, bele cerkve in zidanice, pesem škorcev, klopotev in čričkov, fantovsko vasovanje pod noč, barvite in plodne jeseni z veselimi martinova-njem. Estetsko šibkeje so pripovedne pesmi.

Maistřova osebnost se torej v svoji zreli dobi razo-deva s trpkim bojevito voja-ško in osvobodilno pesmijo koroškega borca, hkrati pa opojno mehko fantovsko ljubeznijo do slovenske zemlje in njenih vinskih go-ric.

Huda kritika CEE o stanovanjih emigrantov

Pomanjkanje stanovanj sili emigrante, da najemajo neprimerna bivališča in zato nešteti žive v nezdravih barakah

Barake, lesenjače, kolibe! Kadar pa gredo stvari malo bolje, stare in razpadajoče hiše. Vendar pa vedno z najvišjimi najemninami. Vidite, kje so prisiljeni živeti delavci, ki emigrirajo v katerokoli državo skupnega evropskega tržišča, bodisi začasno, bodisi za dlje časa. To je star problem. Vendar se ga je prvič lotila zdaj z ostro kritiko izvršna komisija v Bruslju.

Kakšen je položaj stanovanj emigrantov, se vprašuje po-

ročilo komisije. »Gre v večini za neustrezna stanovanja«. Hiše (če jih lahko sploh tako imenujemo) so za tujo delovno silo premalo ustrezne kar zadeva sanitarno plat in v glavnem sploh ne ustrezajo.

Komisija je tudi ugotovila, da je bilo na območju skupnosti kakih 3 milijone 400.000 emigrantov: semkaj je treba prišteti tudi naravni prirastek domačega prebivalstva za 3.300.000 ljudi, torej gre skupno za 6 milijonov 700.000

oseb; vendar pa so stanova-nja, zgrajena v tem letu, za-gotovila bivanje samo 2 mi-lijonom 800.000 oseb. Zda-j lahko pričakujemo, da se je v letu 1971 in v prvih še-stih mesecih lanskega le-ta položaj na tem področju še poslabšal.

Pomanjkanje stanovanj sili emigrante, da si iščejo sta-novanja in najemajo tudi ne-primerna bivališča. Položaj je še slabši, kot pravi izvršna komisija, v Franciji in Nem-čiji, torej v deželah, kjer je pritok tuje delovne sile naj-večji. Tako Bonn kot Pariz sta napela vse sile, vendar se jima ni posrečilo zmanjšati problema, pravi komisija.

Preostane nam samo dejst-vo, da so številni naši delav-ci v tujini tudi zdaj prisiljeni živeti v nezdravih stanova-njih, pogosto v barakah.

Mladi recitatorji in napovedovalki iz Beneške Slovenije ob »Dnevu emigranta«.

Potreben je statut za emigrante

Delavci-emigranti naj bi dosegli svoje pravice

V Rimu so se pred krat-kim sestali ministri za delo 17 evropskih držav, članic evropskega sveta, da bi ob-ravnavali problematiko emi-grantskih delavcev v tujini. Namen sestanka je bil tudi uskladiti ukrepa, ki naj bi jih storili v deželah, kjer so zaposleni emigranti. Med te-mi ukrepi je treba vsekakor poudariti potrebo po profe-sionalnih kvalifikacijah, da-lje dati emigrantom pravico do stanovanja, da bi na ta način združili doslej ločene

družine, pravico do šolstva in še vrsto drugih ukrepov, ki naj bi v socialnem in pro-fesionalnem smislu zaščitili emigrante-delavce.

Razprava na posvetovanju je pokazala, da je nujno po-trebno izdelati skupen, mul-tilateralan dokument, v bist-vu statut za delavce-emigran-te, ki pa je že v izdelavi pri evropskem svetu. Omenjeni statut naj bi uskladjal vse veljavne predpise in zakone posameznih držav s pravica-mi delavcev-emigrantov, o katerih smo govorili že prej, tu pa gre predvsem za pravi-co do stanovanja in s tem do družinskega življenja e-migranta ter pravico do šo-lanja v domačem jeziku, da bi tako tudi otroci delavcev emigrantov ohranili svojo nacionalno pripadnost, pa čeprav žive v tujini.

Za boljše zveze z ronškim letališčem

Zvedeli smo, da se dežel-na uprava ukvarja z mislijo, kako bi olajšala prometne zveze med Karnijo in Ka-nalsko dolino ter deželnim letališčem v Ronkah. V tem smislu so odgovorni činite-lji že obiskali nekatera sre-dišča v omenjenih goratih predelih, kjer naj bi odprli posebne urade za prodajo letalskih vozovnih in drugih dejavnosti, ki so v zvezi z letalskim prometom. Prav tako preučujejo tudi mož-nost, da bi uvedli med naj-važnejšimi središči v Kar-niji in Kanalski dolini av-tobusne zveze redno in vsa-kodnevno z ronškim letali-ščem.

Za dobro voljo

»Ali smem z vašo hčer-ko na sprehod?«.

»Obžalujem, vendar vam tega ne morem dovoliti.«.

»In zakaj ne, ali mi mor-da ne zaupate?«.

»Nasprotno! Popolnoma vam zaupam.«.

»Potemtakem svoji hčer-ki ne zaupate?«.

»Tudi njej zaupam. Le va-ma obema skupaj ne zau-pam.«.

Ivo in Ančka se odpra-vljata z vlaka.

»O, groza, Ančka, najin kovček so ukradli«, ves bled vzklikne mož.

»Ne razburjaj se«, ga mi-ri žena. »Nič se ne more zgoditi, saj imam ključ-e jaz.«.

»Natakar, kako star je ta kruh?«.

»Tega vam, na žalost, ne morem povedati!«.

»Zakaj ne?«.

»Ker sem tu šele tri ted-ne.«.

»Oglejte si tole kokoš, natakar! Saj je je sama kost in koža!«.

»Kakopak — ali bi mar radi tudi perje?« predrzno odvrne natakar.

Za naše delo

Kaj bomo delali meseca januarja

NA POLJU gnojimo in orjemo njive ter jih pripra-vljamo za setev. Kjer je po-trebno, posipamo z apnom, ki je zelo važno za kisle zemlje. Apno ugodno vpliva na razvoj rastlin, posebno stročnic. Trosimo ga naj-manj 6 stotov na hektar. Zda-j, ko ni na polju druge-ga dela, popravljamo poti, čistimo jarke in gradimo, kjer je potrebno. Priden in vesten gospodar tudi tak mesec, kakor je januar, najde povsod dovolj dela na tako težavni zemlji, ka-kor je naša.

NA TRAVNIKU branamo in gnojimo zlasti z mešan-cem, rajši kakor s hlev-skim gnojem samim. Če te-ga nimamo, uporabljamo umetna gnojila.

V VINOGRADU je ta me-sec dovolj dela. Trte oko-pavamo, stare izkopavamo, kopljemo za nove nasade, obrezujemo, pripravljamo in impregniramo kole in kar je še podobnega dela. Čim prej vse to opravimo, tem bolje bo za nas. Vino-grad mora biti pognojen. Za to uporabljamo hlevski gnoj, kateremu dodajamo umetna gnojila, zlasti su-perfosfat.

V SADOVNJAKU koplje-mo jame za nove nasade. Podkopavamo gnojila, ki se počasi razkrajajo, kakor na primer hlevski gnoj, super-fosfat, kalcijev cianamid itd. Če ni hudega mraza, obrezujemo jablane in hruške. Strgamo debela, da od-stranimo skorjo, ki je pol-na jajčec in raznih škodljiv-cev. Skorjo zažgemo, deblo pa namažemo z 10 do 20 odstotno brozgo železne galice in apna. Obrezujemo suhe veje, nagnite dele de-bel čistimo in namažemo s katranom. Breskve mora-mo brezpogojno poskropiti s 4 do 5 odstotno raztopi-no modre galice.

V HLEVU moramo zlasti skrbeti za zdravje živine. Svež zrak je za to nujno potreben. Najprimernejša hlevska toplota za krave in prašiče, za teleta in pujske je 15 do 18 stopinj. Zapo-mnimo si, da v premrzlih hlevih živina porabi več krme za pridobivanje in ohranjanje telesne toplote. Privoščimo živini tudi do-volj svetlobe.

FRANCE BEVK

Kaplan Martin Čedermac

49

Zagledal je pismo, ki je bilo dospelo med njegovo od-sotnostjo. Bilo je Severjevo, spoznal ga je po pisavi. Pre-trgal ga je in ga hlastno preletel z očmi. Odgovor na nje-govo drugo pismo. Tri redko popisane strani; opravičilo, da pismu ne more vsega zaupati. Naj ga vendar obišče, da se pomenita... Čedermacu je omahnila roka, pismo je zopet položil na mizo.

Branje ga ni raztreslo. Saj se je že v naslednjem tre-nutku komaj spominjal, kaj piše v pismu. Zda-j ni bilo ničesar, kar bi ga moglo raztresti. Duh mu je bil prebujen, izbičan kakor še nikoli poprej. Topa omotica ga je popu-stila, lahko je mislil jasno, trezno, logično; zdelo se mu je, da bi v tem trenutku ne mogel storiti nobene nepremišlje-nosti. Preden leže, si mora priti na jasno o marsičem, sicer znori. Nehote se je spomnil one noči, ko je bil izmučen zaspal z glavo na mizi. Tiste ure so bile malenkost proti tem trenutkom. Dogodki zadnjih štiriindvajsetih ur, ki so kakor zver tičali v zasedi, so mu vedno jasneje stopali v zavest. In čudno — nenadoma se mu je duh začel baviti z malenkostnimi, čisto postranskimi stvarmi.

Zakaj je bil zopet trd s Katino? Kaj je zakrivila? Nenadoma mu je postala očitna njena žalost in skrb, potem njena radost, ki ji jo je zagrenil. Zda-j morda bedi in joče.

Ta misel se mu je kakor trn zasadila v srce, ni mu dala miru.

Vzel je svetilko, odšel po stopnicah in rahlo potrkal na vrata. Katina mu ni odgovorila. Tiho je stopil v sobo, kakor da se jo boji zbuditi. Zagrnjena je bila skoraj čez glavo, obraz je imela obrnjen v zid. Po belem vzglavju je bila sprostrta mreža njenih las. Tiha je bila, nepremična, e Čedermac je čutil, da ne spi. Pridrževala je sapo in pri-sluškovala.

»Katina!«.

Okrenila je obraz, od solz mokra lica so se ji zasvetila v svetlobi. Velike oči so ji bile očitajoče, vendar so izra-žale hvaležnost in ljubezen.

»Zakaj ne spiš?« ga je znova rahlo vznevoljilo. »Zakaj jočeš?«.

»Tako sem se bala zate!« je zajecjlala skoraj tiho. »Tako sem se bala!«.

V tresočem se glasu je bilo toliko duše, da se je Če-dermacu milo storilo ob srcu. Zda-j je bila tako zelo podobna deklici iz dni, ko je bila pravkar prišla k hiši. Kadarkoli jo je zaradi otroške objestnosti trdo pokaral in se je raz-jokala, ji je pobožal lase, pa je bilo vse dobro. Moj Bog, saj mu je nazadnje le dobro delo, da skrbi zanj. Tega bi ji ne smel poplačevati s trdoto.

»Saj se mi ni nič zgodilo«, je rekel božajoče. »Vidiš, da se mi ni nič zgodilo. In se mi nikoli ne bo. Spi, Katina! Lahko noč!«.

Dekle se je nasmehnilo skozi solze.

Odšel je s pomirjenim srcem. Zda-j je lahko misli ne-moteno posvetil le sebi. Tako čudno je bilo z njim, tako zelo čudno! Bil je izmučen, do konca izčrpan, saj prejšnjo

noč ni spal in veliko je hodil. A bil je vendar prebujen do poslednje celice svojega telesa. Tudi če bi legel, bi mu duh neumorno dalje snoval in mu ne dal počitka.

Kadar je bil hudo vznemirjen, je vedno z naglimi koraki meril izbo. Tako tudi zdaj. Vsakikrat, ko je stopil mimo mize, je z ledjem zadel ob njen vogal, ne da bi se bil tega prav zavedal. Mrščil je čelo, ustnice so mu šepetale; zdelo se mu je, da dela končni obračun sam s seboj. V duhu je obnovil vse besede, vse dogodke od prvega do zadnjega dne. Pisana krama, ki jo je razvrstil pred seboj. Mučil se je, da bi se znašel v blodnjaku živih na-sprotij. Bilo mu je, kakor da išče nekega pogreška v računu, a ga ne more izslediti. Kakor da pleše po vrvi nad prepadom, iz katerega gleda črna tema.

Hodil je vedno nagleje, v krogu okoli mize, ki je stala sredi izbe. Roke je držal na hrbtu, vroč pot mu je stopal na čelo. Kakor da se zamotava v klobec, v nekaj temnega, nerazrešnega, kar se je strašno upiralo njegovi duši. Za-četek mrzlice ali blaznosti? Stresnil je z glavo, kakor da odganja strahove, a so se mu znova spovračali. Kaj je bil rekel o svojih vernikih, ki ga je vse dni mučila skrb za njihove duše? Od dvoma o pravičnosti Cerkve, o krščanski pravičnosti, je le korak do dvoma o Bogu. Ne, nikar mi ne pravite, da nimate sredstev! Kaj bi storil Jezus Kristus na vašem mestu? Greh bi javno obsodil in prevzel vse po-sledice. Tega niste storili! Stiskal je zobe, napete ustnice so se mu premikale, kakor da na tiho izgovarjajo besede... Bog nas lahko tepe in kaznuje za grebe a kako more do-voliti, da uničijo, kar je on ustvaril? Kako more dopustiti, da se komurkoli z nasiljem vzame Njegova beseda, ki edina vodi k večnemu zveličanju...

za naše mlade bralce

Kako so nastale gosli

Bila sta nekoč reven mož in žena, ki dolgo nista imela otroka. Zgodilo pa se je nekoč, da je žena šla v gozd. Tam je srečala starko, ki ji je takole povedala:

«Pojdi domov in razbij bučo, nalij mleka vanjo in ga popij, pa boš rodila sina, ki bo srečen in bogat!».

Starka je izginila, žena pa je šla domov in je storila, kakor ji je bilo rečeno.

Po devetih mesecih je rodila lepega fantička. Toda ni ji bila usojena dolgotrajna sreča. Kmalu je zbolela in umrla. Tudi mož je umrl, ko je bilo sinu dvajset let. Pa si je mislil fant: Kaj naj počnem doma? Po svetu grem in si poiščem srečo.

Fant je torej hodil od vasi do vasi, od mesta do mesta, sreče pa nikjer ni našel. Tako je prišel nekoč v veliko mesto, kjer je živel bogat kralj, ki je imel prelepo hčer. Za ženo jo je hotel dati samo tistemu, ki bi znal narediti nekaj takega česar še nihče na svetu ni videl. Dosti mož je že poskusilo srečo, toda vse je kralj pobesil. Niso namreč znali nič takega narediti, česar bi kdo že prej ne bil videl.

Ko je fant slišal, je šel h kralju in rekel:

«Tvojo hčer bi rad za ženo. Povej, kaj naj naredim?»

Kralj se je razsrdil in rekel:

«Vprašuješ, kaj bi? Saj veš, da dobi samo tisti mojo hčer za ženo, ki zna narediti nekaj takega, česar še nihče na svetu ni videl. Ker si tako neumno vprašal, boš v ječi poginil!».

Nato so zaprli kraljevi služabniki mladeniča v temno ječo.

Komaj so zaprli vrata, se je ječa razsvetlila in prikazala se je Matulja, kraljica vil. Rekla je fantu:

«Ne žaluj, vzela se bosta s kraljično. Tu imaš škatlico in paličico. Izpuli mi nekaj las in napni jih preko skrinjice in paličice!».

Fant je storil, kakor mu je velela Matulja. Ko je do delal, je dejala:

«Potegni s paličico po laseh na škatlici!».

Mladenič je ubogal. Nato je dejala Matulja:

«Ta škatlica naj se spremeni v gosli, naj ljudi razveseli ali užalosti, kakor boš hotel».

In je vzela škatlico in se zasmejala vanjo, potem pa je zajokala in njene solze so padale v škatlico.

Rekla je tedaj fantu: «Zdaj pa potegni po laseh na škatlici!».

Fant je ubogal. In privrele so pesmi iz škatlice, da je

bilo srce ob njih zdaj žalostno, zdaj veselo.

Ko je Matulja izginila, je poklical fant hlapce, jim velel, naj ga popeljejo pred kralja, in je dejal kralju:

«Zdaj pa poslušaj in glej, kaj sem naredil!».

Nato je začel igrati in kralj ni vedel, kaj bi od veselja. Dal je fantu svojo hčer za ženo in poslej so živeli vsi v sreči in miru.

To je bilo tiste čase, ko doline še niso bile tako globoke kot so danes in so se hribi dvigali bolj visoko pod zvezde. Tedaj so živeli veliki kani, ki so se prestopali z gorskega slemena na sleme in oblake z rokami posnemali z neba. Na bregovih in v dolinah še ni bilo žive duše, nobene hiše, ne njive ne laza. Sam gozd, buke in smreke, gabri in hrasti, kostanji in orehi, drobnice in lesnike.

Tedaj je oče vseh dreves nekoč zaslísal, kako voda joče in se ne more utolažiti.

«Zakaj jočeš?» jo je vprašal.

«Kaj bi ne jokala!» je odgovorila voda. «Vsaka kaplja, moja hčerka, se ubije, ko pade z oblaka na trdo zemljo».

Očetu vseh dreves se je voda zasmilila.

«Ne jokaj, potolaži se!» ji je rekel. «Zaukazal bom vsem drevesom, mojim sinovom in hčeram, naj kaplje, tvoje hčerke, ujamejo na listje in igle in jih po mladikah, vejicah, vejah in deblih spustijo do korenin v mah in prst. Tako pridejo žive v tvoje naročje».

Voda se je vzradostila in pela zahvalo očetu dreves.

«S čim naj ti poplačam?» je vprašala.

«Ne potrebujem tvojega plačila ne pomoči», je odgovoril oče dreves...

Prešli so dnevi in noči in še dnevi in noči, neskončna vrsta dni, noči in let, ko je voda zaslíšala glas očeta dreves.

«O joj, prejoj!».

«Zakaj vzdihuješ, oče dreves?» ga je vprašala voda.

In oče dreves ji je odgovoril:

«Prišlo je majčkeno po dveh in prineslo svetlo in ostro v rokah. Grizlo je, grizlo moje ga sina, ga pregrizlo nad koreninami, da je padel. Tako je bilo tudi z drugim sinom in s prvo in drugo hčerjo, z mnogimi zapovrstjo. Joj, prejoj, vsi bomo pomrli!».

«Če je tako težko tudi mojim hčerkam», je rekla voda.

In je planila iz strug, trgala zemljo, odnašala prst, korenine in kamenje, hiše in majčkene bitja, ki hodijo po

dveh in nosijo svetlo v rokah...

Od takrat sta gozd in voda zaveznika. Gorje mu, ki poseka gozd in ogoli brdo! Priključite se vodo, ki planejo iz svojih zibel na njive in jih zasujejo s peskom, spodje-

dajo drevesa, skalovje in hiše, nosijo s seboj debla, brvi, mrtvaške krste in žive ljudi. Ne umirijo se vse dotlej, da je maščevano sleherni posekano drevo.

France Bevk

Brata Grimm

Sladka kaša

Živela je uboga deklica sama s svojo materjo. Nista imeli več kaj jesti, pa je šla deklica z doma v gozd. Srečala jo je stara ženska, ki je že poznala njeno revščino.

Lev in lisica

Kraljevi lev zboli, ne more več na lov, želodec pa njegov navajen posta ni.

Ukaz je oster dal, naj k njemu se poda, obišče ga doma podložna vsa žival.

Živali romajo bolnika obiskat, v besedah mu priznat, kak' ga milujejo.

Lisica pride tje, vendar naravnost v skok! Ne upa se v brlog, pred njim ustavi se.

«A, tetka! Tu sem, glej!» Lev izpregovori, «to mene veseli, pa kaj ne greš naprej?».

— Al' veš, moj kralj, zakaj? lisica mu pove:

— Stopinje mi groze: Nič jih ne gre nazaj! —

Dala ji je lonček in rekla: «Če rečeš lončku: «Lonček, kuhaj!» bo kuhal sladko kašo. Če pa rečeš: «Lonček, stoj» takoj preneha kuhati». Deklica je šla domov in dala lonček materi; tako je bilo konec njunega siromaštva in lakote. Jedli sta sladko kašo, kolikor se jima je ljubilo.

Nekega dne deklice ni bilo doma in mati je rekla: «Lonček, kuhaj!» Lonček je kuhal in mati se je najedla do sitega. Tedaj je hotela, da bi lonček nehal kuhati, pa ni vedela prave besede. Lonček je kuhal in kuhal in sladka kaša se je jela izliti čez rob. Lonček pa je kuhal venomer dalje, da je kaša napolnila kuhinjo in vso hišo. Napolnila je še drugo hišo in nato cesto in že toliko je je bilo, da bi se lahko nasitili vsi ljudje na svetu, če bi bilo treba. Naposled je ostala prazna sama še ena hiša in tedaj je prišla deklica domov. Brž je rekla: «Lonček, stoj!» In lonček je nehal kuhati kašo.

Kdor pa je hotel priti v mesto, se je moral prejesti skozi kašo, da je mogel iti naprej.

Pravljica o treh palčkih

V nekem gozdu so živeli trije palčki. Prvemu je bilo ime Palček Pokazalček, drugi je bil Palček Pomagalček, tretji pa je bil Palček Nagajalček. Prvi je živel v drevesni korenini, drugi na hrastovem listu, tretji pa med visoko praprotjo.

Prvi je pomagal ljudem, če so se zgubili v gozdu. Nikoli se jim ni pokazal, ampak jim je pomagal tako, da je stekel na potko, ki pelje iz gozda, in tam začel žvižgati in peti. Ljudje so bili radovedni, kdo žvižga in poje, pa so šli v tisto smer in že so našli pravo pot.

Drugi palček, ki je živel na hrastovem listu, visoko v drevesu, je vedel za mnogo krajev, kjer rastejo maline, jagode, gobe in šipkove jagode ter drugi gozdni sadeži. Tistim ljudem, ki niso nič našli in bi morali oditi prazni domov, je skrivaj napolnil nahrbtnike in koške. Ampak to je storil samo tistim, ki so imeli smolo, da niso ničesar našli, ali pa starim ljudem, ki so že slabo videli. Lenim pa ni hotel pomagati.

Tretji palček je živel med praprotjo. Ta je pa bil nagajiv in prva dva sta se vedno nanj jezila. Če nista prva dva pomagala ljudem, je Palček Nagajalček zavajal tiste, ki so se zgubili. Stekel je na slepo stezico in žvižgal in pel, da so se ljudje zgubili v še globlji gozd, ali pa je ljudem odnašal sadeže. Namesto, da bi utrujenim ljudem pomagal nositi nahrbtnike, je še sam zlezal vanje, da so jih še težje nosili, mimogrede pa je najlepše sadeže zmetel na stezo, da so potem ostali zanj.

Ko je kralj palčkov, ki je živel v sosednjem gozdu, zvedel za palčkove nagajivosti, ga je poklical k sebi in mu zagrozil, da ga bo spremenil v pujska, če se ne poboljša. Palček se je kazni ustrašil in postal Palček Pomagalček. Odtlej živijo trije palčki v gozdu v veliki slogi in tiste dni, ko posebej veliko pomagajo, zvečer na gozdnih jasi veselo zaplešejo.

Bela pravljica

Bel mož za vasjo je stal, mož bel na poljani, ves premražen drgetal v mraku na poljani.

Zimi se zasmilil je bel mož na poljani: «Še nocoj odenem te, tukaj na poljani!».

Tkala, tkala je vso noč Zima na poljani, v sneg odela je čez noč moža na poljani.

In možaka res nič več ne zebe na poljani — nos ima oranžno rdeč, pisker pa postrani..

PREMAGANA SEBIČNOST

Mali Tinče je bil zelo požrešen. Vedno je kazal večjo lakoto, kot pa jo je imel v resnici. Hotel je poln krožnik juhe, a pospravil je je največ deset žlic. Tudi krompirja in mesa je hotel prav toliko kot drugi. Če je kdo vzel kruh, ga je tudi on. Seveda pa njegov želodec ni mogel prenesti toliko kot njegove oči. Skratka, v Tinčetu je bilo tudi precej nevoščljivosti in je hotel vedno vsega prav toliko kot drugi. Bog obvaruj, da bi mama drugemu otroku dala kaj več ali celo prej kot njemu! Takoj je stegnil roko in hotel tisto vzeti.

Nekoč pa so k hiši prinesli muco Maco. Dokler je bila čisto majhna, je pritekla hitro k skledi. Čisto nič ji ni bilo mar, če je pritekla še sosedova muca. Ko se je Maca najedla, je pač odšla od sklede, čeprav je sosedova muca še naprej pila in jedla. Tinče jo je vedno silil, naj še je. Večkrat je nad njo zavpil in ji celo zakričal: «Jej vendar, ali ne vidiš, da ti bo sosedova vse požrla?! Muci pa je bilo to vseeno. Ko je bila sita, je odšla, pa čeprav se je Tinče jezil. Prav nič ga ni marala, ker jo je silil jesti, ko ni bila več lačna.

Minilo je leto in muca je zrastle, Tinče pa tudi nekaj! Ko je muca nekega dne jedla, jo je Tinče posebno pozorno opazoval. Zagledal je namreč tudi sosedovo muco, pa ga je zanimalo, kaj bo Maca naredila. In glej, Maca se je umaknila sosedovi mucici in ji dala prednost, kot da bi hotela reči: «Iz vljudnosti se ti umikam; ko se boš nasitila, bom zopet jedla jaz!». Tinčetu pa to ni šlo v račun. Takoj je tekel to praviti mami in se je pritoževal, da bo sosedova muca vse pojedla, da nič ne bo ostalo njihovi! Mama pa se je zasmejala in rekla: «Vi-

diš, Tinče, takšenbi moralbi ti tudi ti! Muci nima pameti, pa se zaveda, da je treba dati gostu prednost! Tudi ti bi moral delati tako!».

Resnično, Tinčeta je postalo sram! Materine besede so mu segle globoko v srce! Čeprav je bil še otrok, je sam pri sebi kot možak sklenil, da bo s pametjo postal še boljši od muce. In od takrat ni bil več nevoščljiv! Vedno je dajal prednost vsem, ki so prišli na obisk k hiši. Tudi otrokom; in ti so se radi hodili igrati k njemu!